

УДК 378.011.3-051:811.161.2'373.7

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ ФРАЗЕОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Світлана Іванівна Клименко,
вчитель спеціалізованої середньої
загальноосвітньої школи І ступеня № 312 м. Києва,
м. Київ, Україна

Анотація

*У статті розглядається проблема формування комунікативних умінь і навичок майбутніх учителів-філологів засобами української фразеології, зокрема за допомогою використання метафор як одного із комунікативних прийомів до опанування якісних характеристик людини в умовах діяльнісно-орієнтованого підходу щодо навчання мови на прикладі запропонованих зооідіом. **Методи:** аналіз, порівняння, узагальнення і систематизація науково-теоретичних положень; синтез, прогнозування; педагогічне спостереження, статистичні методи.*

Ключові слова: функціонально-комунікативний підхід; комунікативні прийоми; соціокультурна, діяльнісна компетенції; зоометафоричне висловлювання.

Постановка проблеми в контексті сучасної педагогічної науки та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку суспільства одним із завдань, що ставляться перед вищими навчальними закладами України, є суттєве удосконалення підготовки вчителів відповідно до вимог Європейських стандартів. Зокрема, у 3-му розділі Національної доктрини розвитку освіти, затвердженої Указом Президента України № 347/2002 від 17 квітня 2002 р., наголошено, що національне виховання є одним із головних пріоритетів, органічною складовою освіти. Його основна мета – виховання свідомого громадянина, патріота, набуття молоддю соціального досвіду, високої культури національних взаємовідносин, формування у молоді потреби духовності та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури та вміння жити у громадянському суспільстві.

Національне виховання спрямоване на залучення громадян до глибинних пластів національної культури та духовності, формування у дітей і

молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань на основі цінностей вітчизняної та світової культури. Головними складовими національного виховання є громадянське та патріотичне виховання.

Концептуальні засади, визначені у доктрині, передбачають формування інтелектуально-мовної особистості, що в умовах діяльно-орієнтованого підходу до навчання мови мають стати основними у сфері її соціальних відносин, з урахуванням усіх видів мовленнєвої діяльності, психічних і фізіологічних процесів мовлення, під час сприймання чи продукування розмови у професійній та суспільній стратегічних сферах спілкування, що продукують мовленнєву поведінку особистості в різних мовленнєвих ситуаціях як цілеспрямовану дію, під час якої мовець (фахівець) вирішує поставлене перед ним завдання.

Тож не випадково, в умовах нової стандартизованої мовної програми, такий підхід має стати головною метою навчально-виховного процесу, що базується не лише на знаннях і вміннях пізнавального, творчого типу, а й на соціальних навичках і світоглядних переконаннях, де мовленнєвий акт має здійснюватися за допомогою універсального мовного коду, у нашому випадку метафори, що у своїй основі містить назву тварини.

Актуальність зазначеної проблеми зумовлена новими освітніми стандартами щодо підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері вищої професійної освіти, де мовно-інтелектуальне питання залишається і досі до кінця невирішеним, а тому вимагає від викладачів мовних дисциплін нових підходів до його практичної реалізації за рахунок мовних знаків, шляхом комунікативних прийомів і вербального мислення, що, зазвичай, охоплює «ті ділянки діяльності, які безпосередньо пов'язані з психічними процесами, діяльністю людини, її індивідуально-психологічними особливостями» [8, с. 12].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підвищення якості освіти висвітлена у наукових доробках вітчизняних і зарубіжних науковців: Р. Гуревича, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало, Т. Нейлор, В. Огнев'юка, С. Сисоевої, І. Хейстер, Л. Хоружої та інших. Незважаючи на вагомий внесок досліджень у галузі професійної підготовки вчителів-філологів, на наш погляд, це питання ще вивчене недостатньо та залишається актуальним.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у тому, аби за допомогою мовних знаків, що «упорядковують будь-яку із заданих інформацій», «згідно з соціально-нормованими формами-образами, еталонами-стереотипами» [10, с. 81], сформулювати професійну здогадку майбутніх фахівців, які в процесі своїх професійних обов'язків повинні «будувати комплекс індивідуальних і соціальних цінностей»,

демонструючи власне творче мислення та дослідницькі здібності, що, насамперед, зорієнтовані не на власну, а на чужу поведінку [5, с. 271].

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки в даному питанні «одним із найважливіших критеріїв сприйняття людьми один одного є оцінка їх з позиції рівня розвитку правосвідомості, загальноприйнятої моралі та норм правослужняної поведінки» [13, с. 12], роль оціночної метафори є такою, що покликана забезпечити інтелектуальний розвиток та мовну культуру фахівця, що входить до специфіки ділового спілкування та свідчить про його високий рівень професійної компетентності.

Враховуючи те, що саме в метафорі концептуалізується вся інформація про людину та її світ, цілком погоджуємося з думкою З. Василько, яка слово називає тією зв'язною ланкою, що пов'язує нове значення з попереднім поняттєвим смислом, де символіка фауноназви стає тим ключем до виявлення метафоричного значення багатьох фразеологічних одиниць [2] в результаті чого «зіставлення з назвою загальновідомої тварини полегшує сприйняття, конкретизує враження та сприяє фіксації в пам'яті певних її особливостей і якостей», де «стабільна оцінка якоїсь риси, властивої певній тварині, ніби-то абстрагується, відділяючись від неї, і стає основою нового переносного лексичного значення», що «простежується в образно-переносних значеннях та компаративних фразеологізмах, які мають регулярний характер» [8, с. 9].

Ми також підтримуємо позицію Н. Волкової, яка говорить про «інтерактивне застосування мови, символіки й текстів у різноманітних формах та ситуаціях» як про таке, що дасть «змогу особистості правильно їх сприймати та використовувати» задля досягнення власних цілей, у плані «різних форм взаємодії» [5, с. 271–272].

Важливою для нас є думка А. Курбасової, яка теж називає зоометафори одним із найефективніших засобів у сфері людських характеристик, де оціночний компонент відіграє не останню роль щодо суб'єкта мовлення, оскільки дає можливість адресату, у нашій ситуації майбутньому вчителю-філологу, висловити в тій чи іншій словесній формі своє ставлення до співрозмовника. Інша справа, що такі почуття можуть набувати неоднорідного характеру [6]. Тому, створюючи певні образи людських якостей, ми, насамперед, розвиваємо мислення, що вважається одним з найвищих проявів пізнавальної діяльності, яке, на думку І. О. Синиці, реалізується в мовній поведінці, де «частина загальної поведінки людей, свідчить як про рівень розумового розвитку, так і про рівень їх виховання», адже «репрезентує людину в цілому» [9, с. 2].

Про метафору як знаряддя думки та засіб впливу на адресата згадують у своєму дослідженні й Н. Артюнова [1] та А. Ходоренко [12], називаючи

ваючи її показником суспільної свідомості, на якій будується пізнавальний і комунікативний акти. Справедливо, що у всі часи вшановувались люди, які могли відстоювати власну точку зору, висловлюючись просто, логічно та лаконічно. Про це говорить й Аристотель, називаючи вправність у метафорах – ознакою людського таланту [4], який вправний педагог-словесник повинен розвивати та впроваджувати у повсякденне життя як один з елементів професійної мовної культури, що в межах зазначеної спеціалізації має стати доброю ознакою мовного виховання студента.

Про успішність такого мовлення задля досягнення певних цілей та про «потребу виразити в мовному висловленні який-небудь зміст» згадує й А. Лурія [7, с. 117]. Адже не секрет, що мовлення особистість – не та, яка володіє знаннями про мову, а та, що може їх використати з метою впливу на інших для створення свого фахового образу, що ґрунтується на знаннях з теорії психології та психолінгвістики.

Важко не погодитися з позицією Л. Виговського, який мовленнєвий розвиток пов'язує із психічним, що повністю залежить від практичної діяльності, яка проявляється в соціальних формах поведінки, в яких за допомогою мовних знаків, у нашому випадку зоометфор, демонструється узагальнений людський досвід [3], що, в умовах практичних занять, має стати для студентів тим самим необхідним мовним мінімумом, який знайде свою подальшу реалізацію у професійній діяльності.

Тож, говорячи про «ефективність професійного спілкування», що залежить не тільки від рівня «комунікативної культури» усіх його учасників, а й, насамперед, від самого вчителя-філолога, цілком погоджуємося з думкою І. Шинкаренка, яка називає психічні якості й інтелектуально-комунікативні уміння такими, що в межах зазначеної професії покликані «правильно визначати характер особи, її настрій, внутрішній стан», задаючи правильний тон розмові [13, с. 10–11].

Для прикладу розглянемо вирази: бараняча голова; баранячі очі – що визначаються зовнішніми ознаками (частинами тіла); ходити вовком; витися псом – що повністю залежать від внутрішніх показників тих чи інших дій.

Визначаючи межу між символом і метафорою, які студентам не завжди легко усвідомити, викладачу варто звернути увагу на обидва явища як такі, що від них залежить поява нового семантичного значення. Зважаючи на негативну оцінку, що характерна майже для всіх тварин, вчителю-філологу, насамперед, варто звернути увагу на характеристики домашніх тварин, оскільки саме їм притаманна найвища негативна активність. Оскільки образ собаки є чи не найрозповсюдженішим, студентам варто продемонструвати його практичне використання, що залежить від

тієї чи іншої ситуації спілкування або ж лайки: «Оч, стара собака! Чого заманулось? Молодої дівчини, та ще й найкращої!» (І. Карпенко-Карий, Т. I, 1960, с. 62), – де старий собака означає бувалу, з досвідом людину. Інший приклад: «Каторжні собаки, – бубонів Барило, озираючись, – од їх не втечеш, бодай би вони виздыхали» (О. Стороженко, 2001, с. 294) – на позначення аморальної особи; «Стій, собако! – прохрипів він і страшно блиснув очима» (О. Довженко, 1986, с. 588) – лайливо; «Я не собака, щоб мене вішати» (І. Карпенко-Карий, Т. II, 1960, с. 287) – образливо; тощо.

Зважаючи на те, що образ кішки є чи не найближчим до собаки, його метафоричне значення також сповнене негативною оцінкою, яку викладачу на прикладі встановлених авторських зоометафор бажано було б продемонструвати: «Ага, знає кішка, чиє сало з'їла, не втечеш з моїх рук!» (П. Мирний, Т. III, 1954, с. 292) – про того, хто винен і почуває свою провину перед ким-небудь. Серед інших прикладів: «чорна кішка пробігла поміж ними» – хтось посварився з кимось, між ким-небудь виникла незгода, що у контексті розмови звучить так: «Чорна кішка пробігла поміж ними і сполохнула той лад, який досі був» (П. Мирний, Т. III, 1954, с. 297); «Ви – старий кіт і розумієте добре, що кохання не утайш» (І. Карпенко-Карий, Т. III, 1960, с. 109), – де «старий кіт» вживається на означення бувалої, вже немолодої людини, яка все ще вдається до помилок.

Наступний образ, що вартий уваги студентів і може бути використаний метафорично на означення неохайної, непорядної людини, – свиня. Так, звичайний вигук «Свиня!» може звучати доречно в такій ситуації: «Свиня! – кинув він Гнатіві, коли вони від'їхали на бокову стежку. – Отакого старого чоловіка – і то не пожалів» (Г. Тютюнник, 1964, с. 331). Або ж як у Є. Гуцала: «... бо свиня собі завжди болото знайде». Таку саму номінацію в нашому розмовному мовленні може отримувати низька, невдячна, егоїстична людина (прислів'я «підкласти свиню»).

Щодо кози, то в нашій традиції номен має цілком зрозумілу негативну оцінку, адже зазвичай асоціюється з невинно осудженою людиною, що бере на себе всю провину, наприклад: «Що ж ..., я виходить, за козла відпущення?» (Ю. Збанацький, 1958, с. 64).

Ще одна номінація стосується вже немолодого, але хтивого чоловіка, що проявляється у фразеологізмі «старий козел», що повністю повторює ситуацію зі старим котом. І не секрет, що ця тварина асоціюється з людиною, якій притаманні впертість та непоступливість. Як приклад, візьмемо висловлювання Є. Гуцала: «Коза не квапилась до воза, то віз сам заквапивсь до кози».

Зважаючи на той факт, що в нашому розумінні осел, подібно козі, асоціюється з упертістю та дурістю, висловлювання на зразок

«Осел!» у своїй подачі набуває прямого значення: «Ті, що люблять прихилитися до святинь та вітварів, це ж осли! Бо їх нав'ючувати може кожен ...» (А. Кримський, 1965, с. 229).

Те ж саме стосується й теляти, що у студентській уяві також набуває негативної оцінки, так як асоціюється із нетямущою, неосвіченою особою, якій бракує не тільки розуму, а й життєвого досвіду. Наприклад: «О! Виходить, що я – не бидло і син мій не теля!» (І. Карпенко-Карий, Т. І, 1960, с. 319).

Що ж до вола (бика), то в нашому суспільстві тварина здебільшого уособлює риси бунтаря, на які варто було б звернути увагу. Згадаймо фразеологізми: «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» або «З одного вола двох шкур не деруть» – про того, з кого нічого взяти, що в тексті звучить майже дослівно: «Вибачайте, панове, з одного вола двох шкур не деруть!» (О. Стороженко, 2001, с. 122)

Стосовно домашніх птахів, то їх метафоричне осмислення є також досить цікавим, про яке вчителю-філологу не можна було б не обмовитися. Оскільки серед усіх птахів саме півень чи не найяскравіший, адже є об'єктом для конфліктної, задержуватої людини, висловлювання на зразок «ходити півнем» означає рухатися, набравши хороброго, бадьорого, іноді зверхнього вигляду, що в авторській інтерпретації звучить не менш переконливо: «Зовні Микола Васильович весь помолодів, ходив півнем у піджаку наопашки» (М. Рудь, 1959, с. 82); «Хіба не бачите, яка в його пика ... Настоящий козак-півник, біля боку віник» (О. Стороженко, 2001, с. 115).

Щодо диких тварин, то тут чи не найбільше прислів'їв присвячено вовку. Оскільки сам звір символізує жорстокість і жадібність, людина, яка має хоч одну спільну з ним рису, може метафорично бути відзначена, як вовк. Не випадково відомий український фразеологізм «вовком дивитися» означає дивитися вороже, зі злістю: «Братова вічно дорікала шматком хліба, дивилась вовком і чекала того дня, коли хтось трапиться та забере зайвого рота з хати» (А. Ішук, 1961, с. 34). Фразеологізм «вовк в овечій шкурі» означає лицемірну, підступну людину, яка під маскою доброзичливості приховує здебільшого злі наміри. У зазначеному випадку студентам доречно було б нагадати й інше висловлювання: «про вовка промовка, а вовк – у хату» – коли йдеться про прихід когось небажаного, що в контексті твору звучить так: «О, бач! За вовка промовка, а вовк шусть у хату!» (І. Карпенко-Карий, Т. І, 1960, с. 270).

Враховуючи те, що на відміну від вовка, лисиця, асоціюється з хитрістю та лукавством, її метафоричні конотації студентам варто шукати у таких фразеологізмах: «лисом підшитий»; «лисом підшитий, псом підби-

тий», що означає хитрити. Що ж до бувалої, досвідченої людини, то тут чи не найкраще підійде вираз «старий лис», що у контексті розмови звучить так: «Слухай ти, стара лисице!» (І. Карпенко-Карий, Т. IV, 1960, с. 122).

І нарешті – заєць, отримавши негативну конотацію поряд з вовком і лисицею, являє собою образ полохливої, нерішучої людини, що проявляється в метафоричних висловлюваннях на зразок «заяча душа», «заяче серце», які в іншій подачі звучать набагато переконливіше та змістовніше: «Під мухою і заєць – лев» (А. Крижанівський, Т. IV, 2001, с. 6).

Хоча переносне значення номена і мало б бути відзначене якимось із позитивних значень, однак наш аналіз засвідчив протилежне. Антропоморфні асоціації, що пов'язані з твариною, набули ознак негативно оцінки, що, на думку Н. І. Сукаленко, пов'язано, насамперед, зі «специфікою сфери спілкування, що є максимально відкритою для спонтанних емоцій і максимально вільною від раціонального елемента» [11, с. 162].

Оскільки основне наше завдання – навчити доречному використанню зоометафор у професійному спілкуванні, то, переходячи від теорії до практики, пропонуємо запропонувати студентам низку наступних вправ.

1. У пропуски вставити назви тварин.

Перелітний ...; темна ...; хитрий ...; сіра ...; мокра ...; заблукла ...; старий ...

Можливі варіанти: собака, птаха, вівця, миша, лис, конячка, курка.

2. Дати пояснення зоометафорам одним словом.

Заяча душа – _____; ведмежа натура – _____;
вовк в овечій шкурі – _____; холодний змій – _____;
собаками підшитий – _____; під мухою – _____; свиня-свинєю – _____; як з гуски вода – _____.

Можливі варіанти: безвідповідальний, досвідчений, неадекватний, злий, підступний, боязливий, неохайний, впертий.

3. Вибрати з дужок і записати зоометафори, що належать до тієї чи іншої частини тіла (заяча губа, свиняча морда, вовчі очі, ведмідь на вухо наступив, як корова язиком злизала, комар носа не підточить).

Голова: _____.

Обличчя: _____.

Очі: _____.

Ніс: _____.

Губи: _____.

Вуха: _____.

4. Знайти у словнику пояснення до метафоричного висловлювання «осине гніздо».

5. Запропонувати комунікативну гру у вигляді ланцюжка.

Студентам пропонується скласти казку за участю тварин, суть якої полягає в тому, щоб за допомогою зоометафор продемонструвати характерні людські якості, наприклад:

1 студент: В одному лісі жив заєць, що дуже всього боявся. За що отримав прізвисько «заяче серце».

2 студент: Якось він біг у селище по капусту і зустрів хитрого лиса, який мав серед людей недобру славу, бо як занадиться у курник, то не вийде, доки усіх курей не перенесе.

3 студент: Той вовчим поглядом зміряв зайця і невдоволено пішов геть.

4 студент: Коли заєць дістався господарського двору, із-за воріт визирнув собака та почав голосно гавкати.

5 студент: «Таке твоє собаче життя», – сказав заєць.

6 студент: Заєць – ще той собі стріляний горобець, щоб не пастися в лапи розлюченого звіра, кинувся навтьоки ...

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямі. Незважаючи на актуальність досліджуваних аспектів проблеми, необхідно констатувати, що культура мовленнєвого спілкування майбутнього вчителя української мови та літератури й особливості її формування у процесі фахової підготовки, зокрема на прикладах української фразеології, на жаль, практично не виступали ні в якості предмета спеціального педагогічного дослідження, ні в якості необхідної складової ефективної професійної діяльності майбутнього фахівця, що робить вивчення зазначеної проблеми актуальним. Мовна компетентність майбутніх фахівців має базуватися на розумінні чужої та власної мовної поведінки, що ґрунтується на знаннях з лінгвістики, психології та психолінгвістики і викладач-філолог має виробити адекватно цілям та ситуаціям спілкування, де вміле використання мовностилістичних засобів, а в нашому випадку зоометафор, такі підходи, що передбачають доступність та логічність мовлення.

Проведений аналіз ще раз засвідчив, що зооморфна метафора не тільки відіграє роль потужного експресивного засобу, що надає суб'єктові метафори яскравого забарвлення, а й розкриває аналогії між світом тварин і світом людських почуттів. Перспективою подальших досліджень може стати розроблення інших рівнів методології компетентнісного підходу.

Список використаних джерел

1. *Артюнова Н. Д.* Введение / Н. Д. Артюнова // Логический анализ языка. Образ человека в культуре и языке. – М. : Наука, 1999. – С. 5–23.
2. *Василько З. С.* Символізація значення слова в українському фольклорному мовленні (на матеріалі фауноназв у казках, піснях і пареміях) : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / З. С. Василько. – К., 2003. – 20 с.
3. *Выготский Л. С.* Мышление и речь / Л. С. Выготский. – М. : Просвещение, 1976. – 514 с.
4. *Винокур Т. Г.* Говорящий и слушающий: Варианты речевого поведения / Т. Г. Винокур. – М. : Наука, 1993. – 172 с.
5. *Волкова Н. П.* Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К. : Академія, 2006. – 255 с.
6. *Курбасова А. О.* Образная характеристика человека в румынском языке через сравнения с животными и зоометафоры лексико-семантический анализ : автореф. дис. канд. філол. наук / А. О. Курбасова. – СПб., 2008. – 173 с.
7. *Лурия А. Р.* Язык и сознание / А. Р. Лурия. – М. : МГУ, 1979. – 320 с.
8. *Назарян О. В.* Українська фразеологія як вираження національного менталітету : автореф. дис. канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Назарян. – Дніпропетровськ, 2001. – 20 с.
9. *Синиця І. О.* Психологія усного мовлення учнів / І. О. Синиця. – К. : Радянська школа, 1974. – 197 с.
10. *Стасюк Т. В.* Технологія мовного впливу, як компонент сучасної комунікації / Т. В. Стасюк // Українська мова. – 2010. – № 1. – С. 81.
11. *Сукаленко Н. И.* Отражение обыденного сознания в образной языковой картине мира / Н. И. Сукаленко. – К. : Видавництво «Наукова думка» НАН України, 1992. – 162 с.
12. *Ходоренко А. В.* Процессы и структура актов номинации в наименованиях групп лиц (НГЛ) / А. В. Ходоренко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2012. – С. 7–10. – (Серія: Філологія).
13. *Шинкаренко І. О.* Особливості соціально-перцептивної регуляції професійного спілкування працівника ОВС : автореф. дис. канд. псих. наук : спец. 19.00.06 / І. О. Шинкаренко. – Харків, 2005. – 20 с.

References

1. *Artyunova N. D.* Vvedenie / N. D. Artyunova // Logicheskiy analiz yazyika. Obraz cheloveka v kulture i yazyike. – M. : Nauka, 1999. – S. 5–23.
2. *Vasylo Z. S.* Symvolizatsiia znachennia slova v ukrainskomu folklornomu movlenni (na materialy faunonazv u kazkakh, pisniakh i paremiakh) : avtoref. dys. kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / Z. S. Vasylo. – K., 2003. – 20 s.
3. *Vygotskiy L. S.* Myishlenie i rech / L. S. Vygotskiy. – M. : Prosveschenie, 1976. – 514 s.
4. *Vinokur T. G.* Govoryaschiy i slushayuschiy: Variantiy rechevogo povedeniya / T. G. Vinokur. – M. : Nauka, 1993. – 172 s.
5. *Volkova N. P.* Profesiino-pedahohichna komunikatsiia : navch. posib. / N. P. Volkova. – K. : Akademiia, 2006. – 255 s.
6. *Kurbasova A. O.* Obraznaya charakteristika cheloveka v rummymskom yazyike cherez sravneniia s zhyvotnyimi i zoometaforyi leksiko-semanticheskiy analiz : avtoref. dis. kand. filol. nauk / A. O. Kurbasova. – SPb., 2008. – 173 s.
7. *Luriya A. R.* Yazyik i soznanie / A. R. Luriya. – M. : MGU, 1979. – 320 s.
8. *Nazarian O. V.* Ukrainska frazeolohiia yak vyrazhennia natsionalnoho mentalitetu : avtoref. dys. kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 «Ukrainska mova» / O. V. Nazarian. – Dnipropetrovsk, 2001. – 20 s.
9. *Synytsia I. O.* Psykholohiia usnoho movlennia uchniv / I. O. Synytsia. – K. : Radianska shkola, 1974. – 197 s.
10. *Stasiuk T. V.* Tekhnolohiia movnoho vplyvu, yak komponent suchasnoi komunikatsii / T. V. Stasiuk // Ukrainska mova. – 2010. – No 1. – S. 81.
11. *Sukalenko N. Y.* Otrazhenye obyidennoho soznaniya v obraznoi yazyikovoii kartyne myra / N. Y. Sukalenko. – K. : Vydavnytstvo «Naukova dumka» NAN Ukrainy, 1992. – 162 s.
12. *Khodorenko A. V.* Protsessyi i struktura aktov nominatsii v naimenovaniyah grupp lits (NGL) / A. V. Khodorenko // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. – 2012. – S. 7–10. – (Seriia: Filolohiia).
13. *Shynkarenko I. O.* Osoblyvosti sotsialno-pertseptyvnoi rehuliatcii profesiinoho spilkuvaniia pratsivnyka OVS : avtoref. dys. kand. psykhn. nauk : spets. 19.00.06 / I. O. Shynkarenko. – Kharkiv, 2005. – 20 s.

Светлана Ивановна Клименко,
учитель специализированной
средней общеобразовательной
школы I степени № 312 г. Киева,
E-mail: gorohovska2011@ukr.net

Клименко С. И.
**ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ УМЕНИЙ
И НАВЫКОВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ-ФИЛОЛОГОВ
СРЕДСТВАМИ ФРАЗЕОЛОГИИ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА**

Аннотация

В статье рассматривается проблема формирования коммуникативных умений и навыков будущих учителей-филологов средствами украинской фразеологии, в частности посредством использования метафор как одного из коммуникативных приемов формирования качественных характеристик человека в условиях деятельно-ориентированного подхода в обучении языку на примере предложенных зооидиом.

Актуальность данной проблемы обусловлена новыми образовательными стандартами к подготовке высококвалифицированных специалистов в сфере высшего профессионального образования, где культурно-интеллектуальный вопрос остается до сих пор до конца не решенным, а потому требует от преподавателей языковых дисциплин новых подходов к его практической реализации за счет языковых знаков, путем коммуникативных приемов и вербального мышления, что, как правило, охватывает те участки деятельности, которые непосредственно связаны с деятельностью человека. Исследуются возможности обеспечения преподавателем оптимальных условий для разностороннего речевого развития каждого студента. Рассматривается функционально-коммуникативный подход к обучению языку, что предполагает формирование социокультурных, деятельностных компетенций будущих учителей-филологов на примере предложенных зоометафорических высказываний.

Национальное воспитание направлено на привлечение студентов к глубинным пластам национальной культуры и духовности, формирование у них национальных мировоззренческих позиций, идей, взглядов и убеждений на основе ценностей отечественной и мировой культуры.

Ключевые слова: функционально-коммуникативный подход; коммуникативные приемы; социокультурная, деятельностная компетенции; зоометафоричные высказывания.

Svitlana Ivanivna Klymenko,

Teacher of Kyiv Specialized Secondary School № 312,

Kyiv, Ukraine

E-mail: gorohovska2011@ukr.net

Klymenko S. I.

FORMATION OF THE COMMUNICATIVE SKILLS OF FUTURE TEACHER-PHILOLOGISTS BY MEANS OF UKRAINIAN PHRASEOLOGY

Abstract

The problem of forming the communicative skills of future teachers by means of Ukrainian phraseology, in particular through the use of metaphors as one of the communication techniques to master the quality characteristics of a human in terms of action-oriented approach to language learning on the example of the proposed zoidioms.

The urgency of the problem is due to the new educational standards of training highly qualified specialists in the field of higher education, where language and intellectual issues is still not fully resolved, and therefore requires teachers of language courses for new approaches to its practical implementation through language signs, through verbal communication techniques and thinking, which usually covers those areas of activity that are directly related to human activities.

The author studies the possibility of the teacher optimal conditions for the comprehensive development of every student's speech. Studied functional-communicative approach to language learning that involves the formation of cultural, activity-competence of future teachers-philologists the example offered zoo metaphorical statements.

National education aimed at attracting students to the deep layers of the national culture and spirituality, the formation of their national worldview, ideas and opinion based on the values of national and world culture.
Methods: *analysis of theoretical literature, questionnaire survey in written, contentanalysis.*

Key words: *functional and communicative approach; communication techniques; sociocultural, activity competence; zoo metaphorical statements.*